

**HUNGARY-SLOVAKIA-ROMANIA-UKRAINE
ENI CBC PROGRAMME 2014-2020**

PARTNERSHIP WITHOUT BORDERS

PROJECT TITLE:

CULTURE CONNECT - CULTURAL MOBILITY IN THE BORDER AREA
01.10.2019-30.06.2022

PARTNER NAME:

SATU MARE COUNTY MUSEUM

EU CONTRIBUTION:

261.306 €

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of Satu Mare County Museum and do not necessarily reflect the views of the European Union.

ISBN 978-606-8729-39-8
ISBN 978-606-085-104-2

<https://huskroua-cbc.eu>

CERTEZE

Co-financed by the European Union

Adela Dobrescu - Maria Lobonț Pușcaș
Claudiu Porumbăcean - Brăduț Popdan

CERTEZE

CERTEZE

ЧЕРТЕЗЕ

Editura Muzeului Sătmărean
Editura Argonaut
2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Certeze / Adela Dobrescu, Maria Lobonț-Pușcaș, Claudiu Porumbăcean,
Brăduț Popdan. - Satu Mare : Editura Muzeului Sătmărean ; Cluj-Napoca :
Argonaut, 2022
ISBN 978-606-8729-39-8
ISBN 978-606-085-104-2

I. Dobrescu, Adela
II. Lobonț Pușcaș, Maria
III. Porumbăcean, Claudiu
IV. Popdan, Brăduț

908

CERTEZE

CERTEZE

ЧЕРТЕЗЕ

Localitatea Certeze a fost atestată documentar în anul 1490. Alte surse indică anul 1329, iar în anul 1493 este menționată în documente ca localitate românească din Oaș, ce a aparținut domeniului familiei Móric din Medieșu Aurit. Comuna are în componență trei localități: Certeze (reședință), Huta-Certeze și Moišeni. Este situată în partea de nord-vest a României, într-o superbă zonă montană. Aspectele naturale ale reliefului au influențat viața social-economică a locuitorilor acestei regiuni. Ocupațiile de bază sunt pomicultura, agricultura și păstoritul. De-a lungul timpului, comuna Certeze a cunoscut o dezvoltare remarcabilă, fiind cunoscută astăzi ca cea mai bogată comună din țară.

Certeze was documented in 1490. Other sources indicate the year 1329, and in 1493 it is mentioned in documents as a Romanian locality in Oaș, which belonged to the domain of the Móric family from Medieșu Aurit. The commune is composed of three villages: Certeze (residence), Huta-Certeze and Moišeni. It is situated in the north-western part of Romania, in a beautiful mountainous area. The natural aspects of the relief have influenced the social and economic life of the inhabitants of this region. The main occupations are fruit-growing, agriculture and shepherding. Over the years, Certeze commune has experienced a remarkable development, being known today as the richest commune in Romania.

Перша документальна згадка про комуну Чертезе датується 1490 роком. Інші джерела вказують на 1329 рік, а в 1493 році вона згадується в документах як румунське поселення в Оаші, яке належало до володінь родини Моріц з Медієшу Ауріт. До комуни входять три села: Чертезе (резиденція), Гута-Чертезе та Мойшень. Вона розташована у північно-західній частині Румунії, в красивій гірській місцевості. Природні аспекти рельєфу вплинули на соціально-економічне життя жителів цього регіону. Основні заняття – садівництво, землеробство та вівчарство. Згодом комуна Чертезе зазнала значного розвитку, і сьогодні вона відома як найбагатша комуна в країні.

CE SĂ NU RATEZI LA CERTEZE

What not to miss in Certeze

Що не пропустити в Чертезе

Casa muzeu din Certeze este un model tradițional, o construcție specifică arhitecturii din Zona Oașului, de la începutul sec. al XX-lea, construită pe lespezi de piatră, din bârne de stejar cu lipitură și este compusă din două camere (cea curată și camera de locuit), tindă și o cămară de alimente, iar fațada este prevăzută cu un târnaț sprijinit pe opt stâlpi de susținere, având acoperișul în patru ape, acoperit cu țiglă.

Certeze peasant house is a traditional simple, a construction specific to the architecture of the Oaș area, from the beginning of the 20th century, built on stone slabs, made of oak beams with clay and is composed of two rooms (the clean one and the living room), a porch and a food pantry, and the facade is provided with a porch supported on eight pillars, with a four waters roof, which is covered with tiles.

Будинок-музей у Чертезе є зразком традиційної споруди, специфічної для архітектури регіону Оашу початку XX ст століття, він побудований на кам'яних плитах з клеєного дубового бруса і складається з двох кімнат (чистої та житлової), ганку та комори, вздовж фасаду – піддашина на восьми опорних стовпах, вальмовий дах вкритий черепицею.

La începutul lunii mai, aici, se organizează **Sâmbra oilor** sau "alesul oilor", care presupune: separarea mieilor și a oilor sterpe, numărarea oilor, mulsul și măsurarea laptelui. La sâmbrele tradiționale se respecta un scenariu străvechi, fiecare sâmbraș avea rolul bine stabilit. Sâmbra se termina cu acorduri de ceatără, "țâpurituri" și voie bună, era o sărbătoare atât pentru proprietarii de oi, pentru ciobani cât și pentru familiile lor. Azi, Sâmbra oilor la Huta Certeze este o sărbătoare câmpenească unde artiști locali performează pe scenă și în jurul stânei se derulează scenariul străvechi al sâmbrei.

At the beginning of May, here is organized the **"Sâmbra oilor"** (the separation of the sheep) which involves: separating the lambs and the barren sheep, counting the sheep, milking and measuring the milk. The fest ended with singing ("țâpurituri"), dancing and good cheer, it was a celebration for the sheep owners, shepherds and their families. Today, the Sâmbra oilor at Huta Certeze is a rural celebration where local artists perform on stage, and around the sheepfold the ancient scenario of the sâmbra takes place.

На початку травня тут організовується Симбра (вівчарське свято) або **«вибрання овець»**, що включає: відокремлення ягнят і ялових овець, підрахунок овець, доїння та вимірювання молока. У традиційних симбрах спостерігається давній сценарій, кожен учасник мав чітко встановлену роль. Симбра завершувалась акордами цитри, «ципуритурами» (піснями з вигуками) та гарним настроєм, це було свято власників овець, вівчарів та їхніх родин. У наші дні Симбра в Хута Чертезе – це сільське свято, де місцеві артисти виступають на сцені, а стародавній сценарій симбри відбувається навколо кошари.

Astăzi, turiștii pot admira în Certeze și Huta Certeze un amestec pitoresc de arhitectură tradițională, uneori conservatoare, și arhitectură modernă, inspirată din diverse zone ale Europei occidentale, dar și costumul oșenesc care este o marcă a Țării Oașului.

Today, tourists can admire in Certeze and Huta Certeze a picturesque mix of traditional architecture, sometimes conservative, and modern architecture, inspired by various areas of Western Europe, but also the traditional costume that is a trademark of the Land of Oaş.

Сьогодні в Чертезе і Хута Чертезе туристи можуть милуватися мальовничим поєднанням традиційної архітектури, іноді консервативної, і сучасної, натхненної різними регіонами Західної Європи, а також ошанським костюмом, який є брендом Оаського краю.

Alimentația tradițională

Oșencele, gospodine pricepute pregătesc fie de sărbători, fie pentru evenimentele din familie ori pentru masa de zi cu zi preparate specifice zonei după rețete vechi. Pe tot parcursul anului în casele oșenești pot fi degustate preparate tradiționale: cârnați de porc, jumări, caltaboși, slăni-na, boace cu carne ori ciuperci, fripturi de porc sau oaie, caș de oaie, pâinea de grâu sau de mălai, cozonacii, prăjituri, preparate din cartofi și fasole. Pe masa oșenilor, la loc de cinste, alături de bucate și alte băuturi, stă sticla cu „pălin-că de Oaș”, băutură tradițională cunoscută în întreaga lume.

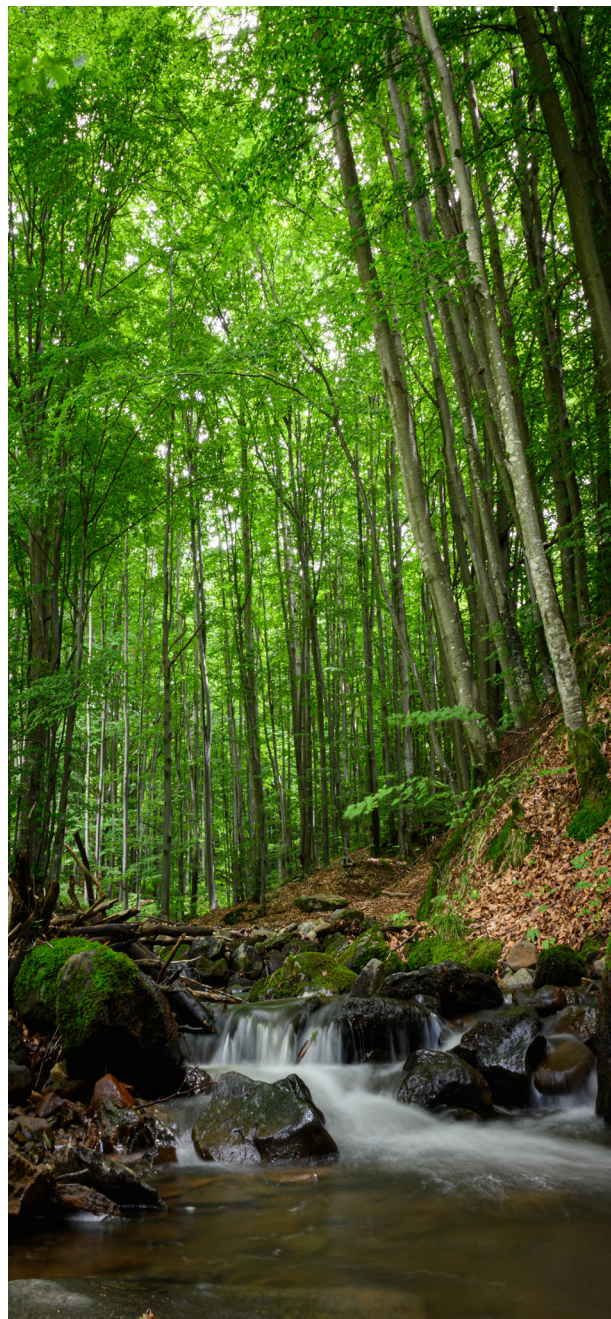
Traditional food

The skilled housewives prepare either for holidays, family events or for the daily meal, dishes specific to the area according to old recipes. Throughout the year, traditional dishes can be tasted in the homes of the local people: pork sausages, cracklings, liver pudding, bacon, stuffed cabbage with meat or mushrooms, pork or mutton roasts, sheep cheese, wheat or corn bread, cakes, sweet bread, potato and bean dishes. On the table of the people of Oaș, along with dishes and other drinks, there is a bottle of "pălincă de Oaș", a traditional drink known all over the world.

Традиційна їжа

Ошанки – вправні господині, як до свят чи сімейних подій, так і для щодення вони готують страви за старовинними рецептами відповідно до місцевості. Протягом року в ошанських хатах можна скуштувати традиційні страви: свинячі ковбаски, шкварки, кальтабош, сало, голубці з м'ясом або грибами, печеню зі свинини або баранини, овечий сир, пшеничний або кукурudzяний хліб, здобу, тістечка, картопляні та бобові страви. На традиційному столі, на почесному місці, поруч зі стравами та іншими напоями стоїть пляшка з «оаською палінкою», традиційним напоєм, відомим у всьому світі.

Cadru natural

Comuna Certeze, este situată în mijlocul Țării Oașului, într-o zonă dominată de masivul vulcanic al munților Oaș-Gutin cu piemontul aferent. Localitatea este străbătută de o apă curgătoare de munte, numită „Valea Albă” și este înconjurată de culmile munților și dealurilor acoperite cu păduri, cu mici poiene de fâneată, pășuni de munte, în unele locuri fiind numai stânci masive. Datorită originii vulcanice atât în comună, cât și pe cursul Văii Albe sunt numeroase izvoare cu apă minerală, denumite de localnici „borcuturi”. În zonă predomină pădurile de stejar, fag și brădet.

Turiștii care vizitează comuna vor fi impresionați de cadrul natural, în mare parte nealterat de mână omului, de o frumusețe virgină. În vecinătatea comunei se găsesc nemărate destinații turistice. Spre Est, în imediata apropiere a comunei sunt dealurile Vrăticel. Din Huta-Certeze, în amonte, pe un drum pietruit se poate vizita Valea Râului Mare. Drumetii se mai pot face și pe vârful Buianului și pe vârful Rotunzilor.

Luna Șes cu Vârful Pietroasa este unul dintre cele mai interesante itinerare turistice din județ. Drumul urcă din Negrești-Oaș, paralel cu pârâul Talna Mare. Pe platoul Luna Șes vizitatorii pot admira un peisaj fantastic. Drumul urcă în continuare spre Vârful Pietroasa. Priveliștea pe care o oferă acest vârf este unică. Se observă toată depresiunea Oașului și chiar mai departe până la Carpații Ucrainei.

Natural frame

Certeze Commune is situated in the middle of the Oas Country, in an area dominated by the volcanic massif of the Oaș-Gutin Mountains with the corresponding foothills. The village is crossed by a flowing mountain water, called "Valea Albă" and is surrounded by mountain tops and hills covered with forests, with small meadows, mountain pastures, in some places only massive rocks. Due to the volcanic origin both in the commune and on the course of the White Valley there are numerous mineral water springs, called "borcuturi" by the locals. Oak, beech and birch forests predominate in the area.

Tourists visiting the commune will be impressed by the largely unspoiled natural setting. There are countless tourist destinations in the vicinity of the commune. To the east, in the immediate vicinity of the commune are the Vrăticel hills. From Huta-Certeze, upstream, on a paved road you can visit the valley of the Big River. Hiking can also be done on the Buian and Rotunzilor peaks.

Luna Șes and Pietroasa peak is one of the most interesting tourist itineraries in the county. The road climbs from Negrești-Oaș, parallel to the Talna Mare stream. In the Luna Șes plateau visitors can admire a fantastic landscapes. The road continues to climb towards Pietroasa peak. The view from this peak is unique. You can see the whole Oas depression and even further to the Ukrainian Carpathians.

Краєвиди

Комуна Чертезе розташована в центрі Оаського краю, у місцевості, де переважає вулканічний масив гір Оаш-Гутін із відповідним передгір'ям. Комуну перетинає гірський потік, який називається "Валя Альбе", її оточують гірські вершини та пагорби, вкриті лісами, з невеликими луками, гірськими пасовищами, у деяких місцях лише масивними скелями. Через вулканічне походження як у комуні, так і вздовж Валя Альбе є численні джерела мінеральної води, які місцеві жителі називають «боркутури». У цій місцевості переважають дубові, букові та ялицеві ліси.

Туристи, які відвідують комуну, будуть вражені природою, її незайманою красою, майже не зміненою рукою людини. В околицях комуні є незліченна кількість туристичних місць. На сході, в безпосередній близькості від комуні, знаходяться пагорби Вратіцель. Від Гута-Чертезе вгору по асфальтованій дорозі можна відвідати долину потоку Риул Маре (Велика ріка). Також можна прогулятися вершинами Буяна і Ротунзілор.

Лунаі Шес та гора П'єтроаса є одними із найцікавіших туристичних маршрутів у повіті. Дорога веде вгору з Негрешть-Оаш, паралельно з річкою Тална Маре. На плато Луна Шес відвідувачі можуть помилуватися фантастичним краєвидом. Піднявшись дорогою далі до вершини П'єтроаса, перед туристами відкриється унікальний краєвид. З цієї вершини видно всю западину Оашу і навіть далі, до Українських Карпат.

